

Študentská vedecká aktivita

Fundraising

**(získavanie prostriedkov na činnosť) pre neziskové organizácie cestovného ruchu
na príklade Slovensko-švajčiarskeho združenia pre rozvoj cestovného ruchu
v Banskej Bystrici**

Miroslav Urban

Sekcia: Cestovný ruch

Konzultant: prof. Ing. Peter Patúš, PhD.

Banská Bystrica

2011

OBSAH

ÚVOD.....	3
1. POZÍCIA NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ V EKONOMIKE.....	4
1.1. Súčasný stav financovania neziskových organizácií na Slovensku.....	6
2. PODSTATA FUNDRAISINGU.....	6
3. MOŽNOSTI FUNDRAISINGU NA PRÍKLADE SLOVENSKO-ŠVAJČIARSKÉHO ZDRUŽENIA PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU.....	7
3.1. Možnosti financovania neziskových organizácií zo štátnych zdrojov.....	8
3.2. Spôsoby financovania neziskových organizácií zo zahraničných a medzinárodných fondov.....	8
3.2.1. Švajčiarsky finančný mechanizmus.....	8
3.2.2. Finančný mechanizmus Európskej hospodárskej pomoci a Nórskeho finančného mechanizmu.....	10
3.2.3. Štrukturálne fondy Európskej únie a Kohézny fond.....	11
3.2.4. Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.....	12
3.2.5. Nadácia otvorenej spoločnosti.....	13
ZÁVER.....	13
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	15
PRÍLOHY.....	17

ÚVOD

Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu bolo založené v júni 1994 ako nezisková organizácia, ktorá má právnu formu občianskeho združenia. Vzniklo ako súčasť Programu švajčiarskej vlády pre cestovný ruch na Slovensku, ktorý sa v rozličných projektoch realizoval v rokoch 1991-1993. Jeho zakladateľmi sú Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Hotel – und Touristik Management, A. G. Chur vo Švajčiarsku.

Činnosť združenia sa zameriava na celoživotné vzdelávanie v cestovnom ruchu, poradenskú, publikačnú a edičnú činnosť a sprostredkovanie študentských praxí v zahraničí.

Hlavnými cieľovými skupinami sú učitelia cestovného ruchu a hotelierstva, súkromní podnikatelia malých a stredných podnikov cestovného ruchu, manažéri stredných a veľkých podnikov, pracovníci štátnych orgánov a orgánov samosprávy, ako aj miestnych a regionálnych združení cestovného ruchu.

Celoživotné vzdelávanie v cestovnom ruchu je určené učiteľom odborných škôl pre cestovný ruch a hotelierstvo, pracovníkom vrcholového a stredného manažmentu podnikov cestovného ruchu a hotelierstva a pracovníkom prvého kontaktu so zákazníkom, pracovníkom štátnej správy a samosprávy, regionálnych a miestnych združení cestovného ruchu a v neposlednom rade pracovníkom poskytujúcim služby pre cestovný ruch.

Poradenská a publikačná činnosť je určená začínajúcim podnikateľom, podnikom cestovného ruchu a hotelierstva, orgánom štátnej správy a samosprávy, regionálnym a miestnym združeniam cestovného ruchu a profesijným zväzom. Má charakter podnikateľských plánov, stratégií rozvoja cestovného ruchu pre regióny a strediská cestovného ruchu, ekologických koncepcií pre podniky a strediská cestovného ruchu, ako aj projektov na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ.

Sprostredkovaných študentských praxí v zariadeniach cestovného ruchu vo Švajčiarsku v trvaní 4 mesiace (letná a zimná sezóna) sa zúčastňujú nielen študenti cestovného ruchu na fakulte, ale najmä žiaci hotelových akadémií. V roku 2000 sa konala prezentácia slovenských hotelových akadémií, ktoré posielajú svojich študentov na prax, vo švajčiarskom Chure.

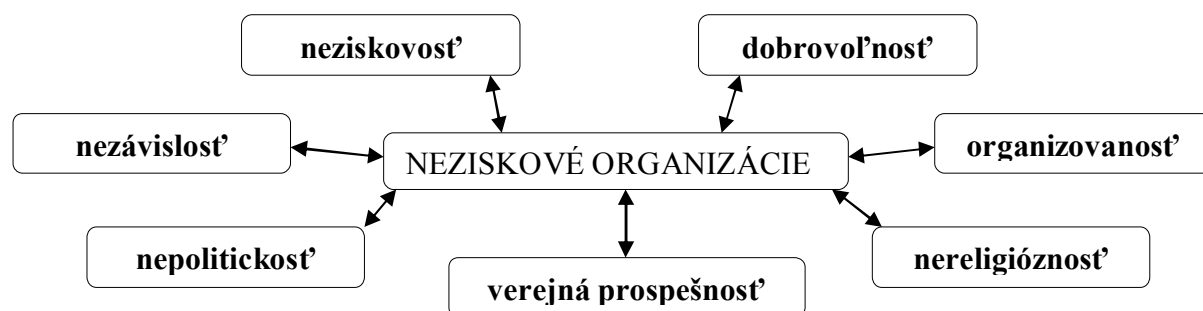
1. POZÍCIA NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ V EKONOMIKE

Či už používame pojem neštátne neziskové organizácie alebo mimovládne neziskové organizácie, ich podstata je spoločná. Sú to organizácie, ktoré neboli založené alebo zriadené na podnikanie a preto ich budeme chápať ako synonymá.

„Nezisková organizácia sa všeobecne vo svete poníma ako verejnoprospešná organizácia, ktorá nie je výlučne orientovaná podnikateľsky. Nie je zriadená za účelom dosahovania zisku pre súkromné osoby“ (Kuvíková, 2004, s. 6).

Na definovanie základných znakov neziskových organizácií použijeme rozšírenú „štruktúralno-operačnú definíciu“ podľa Salamona a Anheiera.

Schéma 1: Základné charakteristiky neziskových organizácií

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Kuvíková, 2006

V každej demokratickej spoločnosti funguje tzv. trojsektorový model ekonomiky, ktorý okrem vládneho a súkromného sektora zahŕňa aj tretí, neziskový sektor. Ten zohráva dôležitú úlohu pri procese transformácie spoločnosti a ekonomiky na podmienky trhového hospodárstva a zjemňuje dopady tejto transformácie. Ich existencia je determinovaná najmä skutočnosťou, že ani vláda a jej inštitúcie, ani súkromný sektor nie sú schopné a hlavne ochotné riešiť niektoré problémy v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti, životného prostredia, vzdelávania, náboženstva a kultúry (Kuvíková, 2006).

Podmienkou existencie tretieho sektora je vzájomná spolupráca a podpora medzi všetkými sektormi hospodárstva. Úlohou štátu je vytvoriť všeobecný legislatívny rámec, spôsob a podmienky získania finančných prostriedkov, ktoré umožňujú zakladanie a efektívne fungovanie ako súkromného tak aj neziskového sektora. V mnohých prípadoch sa zabúda práve na neziskový sektor, pretože činnosť neziskových organizácií nie je zdanená v plnej

miere, tak ako činnosť súkromného sektora¹ a pre štát nepredstavuje až taký zaujímavý zdroj príjmov. Neziskové organizácie však zabezpečujú služby a činnosti v oblastiach, ktoré by v prípade ich absencie musel aj tak zabezpečovať štát a preto sú nenahraditeľným prínosom pre národné hospodárstvo.

Podľa vzťahu štátu k neziskovým organizáciám rozdeľuje Kuvíková (2004) krajiny Európskej únie do štyroch skupín:

1. *Nemecko, Rakúsko, Belgicko a Holandsko*. V týchto krajinách tvoria neziskový sektor veľké, všeobecne známe neziskové organizácie. Majú väčšinou profesionálnych zamestnancov a finančné prostriedky získavajú zo štátneho rozpočtu a z rozpočtov sociálneho poistenia.
2. *Veľká Británia a Írsko*. Dlhoročná tradícia dobrovoľníckej práce spolu s profesionálnym riadením neziskových organizácií vytvárajú silné postavenie tretieho sektora. Finančné prostriedky získavajú z príspevkov zo štátnych fondov na základe verejnej súťaže. Štát ale nemá povinnosť poskytnúť finančné prostriedky.
3. *Švédsko, Fínsko a Dánsko*. Štáty tu sami zabezpečujú a financujú vzdelávanie, sociálnu a zdravotnú starostlivosť. Neziskové organizácie existujú len ako doplnok k štátnej starostlivosti.
4. *Taliansko, Španielsko, Portugalsko a Grécko*. Neziskové organizácie tu prechádzajú rozsiahlou transformáciou a ich postavenie v hospodárstve nie je jednoznačné.

Za najvhodnejšiu formu financovania neziskových organizácií z verejných zdrojov považujeme model Veľkej Británie a Írska, pretože do systému činnosti a fungovania tretieho sektora privádza prvok konkurencie. Ten vystupuje ako základná hnacia jednotka pre zdokonaľovanie či už činnosti organizácie alebo efektívnejšieho vynakladania zdrojov a podobne.

Z hľadiska typológie, právnej úpravy a štatistického vykazovania neziskových organizácií na Slovensku rozlišujeme štyri základné typy neziskových organizácií a to občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (Hrubala, 1999).

¹ Príjmy súvisiace s hlavnou činnosťou neziskovej organizácie nie sú zdaňované, zdaňované sú príjmy z podnikateľskej činnosti neziskovej organizácie.

1.1. Súčasný stav financovania neziskových organizácií na Slovensku

Transformácia slovenskej ekonomiky ovplyvnila aj financovanie neziskových organizácií. Mnohé z nich sú značne závislé na finančných zdrojoch zo zahraničia, ktorých rozsah sa postupne znižuje.

V roku 2000 vznikol v strednej Európe grantový mechanizmus na podporu financovania neziskových mimovládnych organizácií (Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe), ktorý je financovaný šiestimi súkromnými americkými nadáciami.

Po dlhú dobu boli hlavným zdrojom financovania neziskových organizácií na Slovensku Nadácia otvorenej spoločnosti financovaná americkým filantropom Georgeom Sorosom a Nadácia podporujúca občianske aktivity, financovaná z fondov PHARE (Kuvíková, 2006). Slovensko ako krajina nemá vytvorené žiadne grantové organizácie, ktoré by pomáhali aspoň čiastočne financovať činnosti neziskového sektora.

Rastúci význam zaznamenávajú štrukturálne fondy a Kohézny fond Európskej únie. Získanie finančných prostriedkov je tu podmienené úspechom v konkrétnych zverejnených projektoch.

Ďalšiu vítanú možnosť financovania poskytol zákon č. 366/1999 o dani z príjmov, ktorý umožnil daňovníkom rozhodnúť sa o použití 2 % dane zo svojich príjmov.

2. PODSTATA FUNDRAISINGU

Fundraising je možné definovať ako získavanie prostriedkov, hľadanie zdrojov, ktoré má pomôcť predovšetkým neziskovým organizáciám zbaviť sa nedostatkov prostriedkov. Zahrňuje rôzne metódy a postupy, ako získať finančné a iné prostriedky na činnosť neziskových organizácií (Rektořík, 2001).

Po technickej stránke možno na fundraising pozerat' ako na aktivity a postupy (proces), alebo ako na nástroje. V samotnom základe je však fundraising o vzťahoch „people to people“ (ľudia k ľuďom, alebo ešte častejšie „človek k človeku“). Svoju prácu musia odviest' obe strany darcovského vzťahu – fundraiser musí prísť s ponukou a žiadosťou, na darcovi je zase ponuku/žiadosť vyhodnotiť a potom rešpektovať svoj darcovský príslub.

Zdroje financovania neziskových organizácií možno podľa Rektoříka (2001) rámcovo začleniť do štyroch skupín: členské príspevky; príspevky štátneho a územných rozpočtov,

fondov a nadácií (väčšinou v podobe grantov); dary od občanov a firiem; tržby z vlastnej činnosti.

Tento model považujeme za potrebné doplniť skupinou, ktorú predstavujú daňové úľavy. Keďže hlavná činnosť neziskových organizácií nie je zdaňovaná, ide o faktor, ktorý môže byť motiváciou aj k vykonávaniu podnikateľských aktivít neziskovou organizáciou.

Snaha o získanie finančných prostriedkov pre organizáciu je najdôležitejší prvok fundraisingu. Získať prostriedky je možné niekoľkými spôsobmi. Najčastejšími sú vyhlásenie verejnej zbierky, rôzne benefičné akcie, telefonický rozhovor, žiadosť o grant, ďalej tzv. direct mail – hromadný formálny list s vloženou poštovou poukážkou alebo číslom účtu a fundraising „od dvier k dverám“ alebo osobná návšteva vopred vytypovaných darcov.

Pri fundraisingu je dôležité vyvarovať sa niektorých chýb. Je potrebné uvedomiť si podstatu celého procesu fundraisingu a financovania neziskových organizácií a hlavne skutočnosť, že získanie finančných zdrojov je podmienené na jednej strane dobrovoľnosťou darcov a na strane druhej schopnosťou presvedčiť a nadchnúť potenciálnych darcov, „prinútiť“ ich finančnú podporu poskytnúť. Majdúchová (2004) uvádza niekoľko najväčších chýb, ktorých sa pri fundraisingu neziskové organizácie dopúšťajú:

- predpoklad, že pretože nezisková organizácia potrebuje peniaze, tak ich aj dostane,
- sústredenie sa na vybavenosť organizácie a prevádzkové náklady,
- presvedčenie, že „fundraising nemôže byť taký náročný“,
- veľká kampaň bez uskutočnenia prípravných štúdií a prieskumov,
- nudné a nič nehovoriace mailingy,
- akcie, ktoré neprinesú dostatok prostriedkov,
- podcenené dlhodobé plánovanie fundraisingu a partnerskej spolupráce,
- nedostatočné uznanie a poďakovanie partnerovi,
- fundraising nerešpektujúci misiu organizácie,
- fundraising nadmerného množstva zdrojov (Majdúchová, 2004, s. 129).

3. MOŽNOSTI FUNDRAISINGU NA PRÍKLADE SLOVENSKO-ŠVAJČIARSKÉHO ZDRUŽENIA PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

V tejto kapitole sa sústredíme na návrh, resp. zlepšenie súčasného stavu financovania neziskovej organizácie Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu.

Zameriame sa na konkrétne možnosti získania finančných zdrojov plynúcich z fondov na národnej a prevažne medzinárodnej úrovni.

3.1. Možnosti financovania neziskových organizácií zo štátnych zdrojov

Vláda Slovenskej republiky vo svojom Programovom vyhlásení z roku 2006 deklarovala, že „považuje tretí sektor za dôležitý spoločenský pilier a súčasť slobodnej občianskej spoločnosti. Uvedomujúc si dôležitosť rozvoja občianskej spoločnosti bude viesť partnerský dialóg s jednotlivými zložkami a platformami občianskej spoločnosti za účelom neustáleho vytvárania kvalitného ekonomického a právneho prostredia“ (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, s. 1). S týmto tvrdením sa stotožňuje aj nová vláda Slovenska.

Vláda Slovenskej republiky uplatňuje spoluprácu s neziskovým sektorom prostredníctvom Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie (ďalej len „Rada“). Stručné informácie o vzniku a pôsobení Rady uvádzame v prílohe. Každé ministerstvo spolupracuje s neziskovými organizáciami, ktorých hlavná činnosť korešponduje so zameraním jednotlivých ministerstiev. Táto spolupráca je realizovaná rôznymi a nemá vo všetkých prípadoch finančný charakter, ktorý závisí od pridelených finančných prostriedkov so štátneho rozpočtu a je veľmi citlivou problematikou.

3.2. Spôsoby financovania neziskových organizácií zo zahraničných a medzinárodných fondov

Finančné zdroje takéhoto charakteru majú za cieľ vyrovnávať hospodárske a sociálne rozdiely medzi bohatými a chudobnými regiónmi. Táto politika sa na základe princípu solidarity vyznačuje poskytovaním finančnej pomoci do regiónov, ktoré sú z hľadiska ekonomického a sociálneho rozvoja stále zaostané a nedosahujú primeranú úroveň.

3.2.1. Švajčiarsky finančný mechanizmus

26. novembra 2006 bol v celoštátnom referende vo Švajčiarsku schválený spolkový zákon o spolupráci s východnou Európou. Švajčiarska konfederácia sa zaviazala poskytnúť Slovenskej republike príspevok vo výške 66,866 miliónov švajčiarskych frankov, čo pri súčasnom kurze činí vyše 51 miliónov Eur. Tento príspevok má prispieť k zníženiu sociálnej

a hospodárskej nerovnosti. Doba finančnej podpory plyní od 14. júna 2007 a bude trvať do 13. júna 2017.

Získať finančnú pomoc zo Švajčiarskeho finančného mechanizmu (ďalej len „ŠFM“) je možné v niekoľkých tematických zameraniach:

- bezpečnosť, stabilita a podpora reforiem,
- životné prostredie a infraštruktúra,
- súkromný sektor,
- ľudský a sociálny rozvoj,
- osobitné alokácie.

Slovensko-švajčiarskeho združenia pre rozvoj cestovného ruchu sa týka najmä zameranie ľudský a sociálny rozvoj, pre ktorý je v súčasnej dobe určených spolu 9 miliónov švajčiarskych frankov. Podrobný prehľad alokácií zdrojov pre jednotlivé tematické zamerania aj s uskutočnenými zmenami uvádzame v prílohe.

Podmienkou poskytnutia finančných prostriedkov je finančná spoluúčasť zo štátneho rozpočtu vo výške 15% celkových alokovaných zdrojov. Tematické zameranie ľudský a sociálny rozvoj zahŕňa dva konkrétne programy:

1. *Výskum a vývoj – štipendijný fond.* Jeho cieľom je posilnenie vedeckého potenciálu prostredníctvom zlepšeného a zjednodušeného prístupu k vzdelávaniu. Výber podporovaného projektu je realizovaný formou otvorenej výzvy. Oprávneným typom projektov je:
 - a. štipendijný fond pre programy vyššieho stupňa vzdelávania a postgraduálne štúdiá vo Švajčiarsku (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, s. 20).
2. *Technická a odborná príprava.* Cieľom je prepojenie profilu absolventov škôl s potrebami pracovného trhu a vybavenie absolventov škôl znalosťami a zručnosťami zodpovedajúcich potrebám súčasnej spoločnosti. Projekty je možné predkladať tiež prostredníctvom otvorenej výzvy. Oprávnenými typmi projektov sú:
 - a. rozvoj alebo skvalitnenie profesijných profilov (EQF- Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie),
 - b. vytvorenie alebo adaptovanie miestnych vzdelávacích kapacít pre podporu alebo stimuláciu miestneho hospodárskeho rozvoja,
 - c. presun od vstupnej investície k dosiahnutému výsledku (na úrovni znalostí, schopností a kvalifikácie),

- d. vypracovanie know-how pre predvídanie budúcich potrieb trhu práce (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, s. 22).

ŠFM poskytuje riešenie aj pre finančné zabezpečenie prípravy samotných projektov, ktoré je tiež finančne náročné. Ide o tematické zameranie *Osobitné alokácie* a konkrétny program *Nástroj na prípravu projektov*. Jeho cieľom je umožniť zrealizovať potrebné štúdie napr. štúdiu uskutočniteľnosti alebo vplyvu na životné prostredie a podobne.

K 31. decembru 2009, teda približne dva a pol roka od začiatku plynutia doby finančnej podpory predstavuje kumulatívna hodnota vyplatených prostriedkov v percentách len 0,08 %, čo je veľmi málo. Je to spôsobené na jednej strane vysokou administratívnou a procesnou náročnosťou schvaľovania projektov. Taktiež počiatočné nastavenie implementácie mechanizmu si vyžadovalo dodatočné úpravy. Ďalším dôvodom je tiež slabá flexibilita vládnych subjektov Slovenskej republiky a pomalé pridelovanie právomocí orgánom a komisiám potrebným pre fungovanie celého mechanizmu. V neposlednom rade je to aj nedostatočná akčnosť subjektov, ktoré by mohli finančnú pomoc získať.

3.2.2. Finančný mechanizmus Európskej hospodárskej pomoci a Nórsky finančný mechanizmus

Finančný mechanizmus Európskej hospodárskej pomoci (ďalej len „EHP“) a Nórsky finančný mechanizmus (ďalej len „NFM“) reprezentujú dva osobitné nástroje založené na rovnakých princípoch. Oba sú financované zo zdrojov Nórska, Islandu a Lichtenštajnska. 97 % celkového objemu disponibilných zdrojov tvorí Nórsko. V prvom programovom období rokov 2004 – 2009 sa z celkovej disponibilnej sumy približne 70 miliónov Eur vyčerpalo viac ako 99 %, čo je nepochybne veľký úspech.

V októbri roku 2010 boli podpísané Memorandá o porozumení pre implementáciu oboch finančných mechanizmov pre nové obdobie rokov 2009 – 2014, čím Slovenská republika získala celkovú alokáciu vo výške 80,75 miliónov Eur. Do tejto sumy sú započítané aj náklady prispievajúcich štátov. Po ich odrátaní dostaneme celkovú sumu 74,29 miliónov Eur, z toho 35,282 miliónov pripadá na Finančný mechanizmus EHP a 39,008 miliónov na NFM.

Finančná pomoc sa bude poskytovať v prioritných oblastiach:

- prispôbenie sa zmene klímy,
- finančné prostriedky pre mimovládne organizácie,
- ochrana a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva,

- štípendiá,
- zachytávanie a skladovanie uhlíka,
- zelené inovácie v priemysle,
- globálny fond pre podporu dôstojnej práce a tripartitného dialógu,
- cezhraničná spolupráca,
- rodovo podmienené násilie.

Podrobnú alokačnú štruktúru zdrojov oboch mechanizmov pre jednotlivé prioritné oblasti uvádzame v prílohe. Pre mimovládne organizácie pripadne so spoluúčasťou Slovenskej republiky, ktorá tvorí 15 % celkového alokovaného objemu prostriedkov, vyše 8 miliónov Eur.

V januári 2011 boli schválené pravidlá pre poskytnutie finančnej pomoci. Úrad vlády Slovenskej republiky ako národný kontaktný bod pre implementáciu oboch mechanizmov je povinný prijímať žiadosti o poskytnutie finančnej pomoci na základe otvorených výziev. Výzvy so všetkými náležitosťami pre programové obdobie 2009 – 2014 budú zverejnené na internetovej stránke www.eeagrants.sk. Zatiaľ nie sú zverejnené žiadne. Prostriedky sú konečným prijímateľom poskytované systémom predfinancovania, zálohových platieb alebo refundácie. Mimovládne neziskové organizácie sú oprávnené využiť systém predfinancovania v projektoch investičného charakteru a systém zálohových platieb v prípade projektov neinvestičného charakteru².

Pri posudzovaní projektov sa okrem ich formálnych náležitostí skúma ich relevantnosť. Zisťuje sa, či projekt rešpektuje základné prioritné oblasti a tiež nesmie byť v rozpore s horizontálnymi prioritami, ktorými sú životné prostredie, rovnosť príležitostí a trvalo udržateľný rozvoj.

3.2.3. Štrukturálne fondy Európskej únie a Kohézny fond

K štrukturálnym fondom Európskej únie patrí Európsky fond regionálneho rozvoja (ďalej len „EFRR“) a Európsky sociálny fond (ďalej len „ESF“).

Pre Slovensko-švajčiarske združenie ako oprávnený subjekt mimovládna organizácia je najvhodnejšie využívať prostriedky Európskeho sociálneho fondu v rámci operačného programu Vzdelávanie. Zameranie druhého operačného programu Zamestnanosť a sociálna

² Za projekty investičného charakteru sa považujú tie, v ktorých sú výdavky investičného charakteru vyššie ako 50 % z celkových oprávnených výdavkov a naopak.

inklúzia a zameranie Kohézneho fondu a EFRR svojou podstatou nie úplne korešpondujú z činnosťou združenia aj keď niektoré by s ním okrajovo súvisieť mohli.

Európsky sociálny fond podporuje aktivity, ktoré rozvíjajú ľudský potenciál a vytvárajú podmienky na zvýšenie zamestnanosti. Pomáha zvyšovať kvalifikáciu uchádzačov o zamestnanie, zamestnancom a podnikom vyrovnáť sa s novými požiadavkami v profesiách. Podporuje pracovné začlenenie sa mladých ľudí a osôb vracajúcich sa na trh práce a pomáha vytvárať nové pracovné príležitosti najmä pre znevýhodnené skupiny. Nenávratné finančné príspevky z ESF sú určené mestám, obciam, miestnej samospráve, orgánom štátnej správy, vzdelávacím inštitúciám, neziskovým organizáciám, podnikom a živnostníkom.

Získať finančné prostriedky v operačnom programe Vzdelávanie je možné v rámci piatich prioritných osí, ktoré rešpektujú päť rôznych hlavných cieľov. Spolu s opatreniami prioritných osí ich uvádzame v prehľadnej schéme v prílohe.

Na programové obdobie 2007 – 2013 sú pre Slovenskú republiku vyčlenené finančné zdroje v úhrnnej výške 1764,239 miliónov Eur, z toho 264,635 miliónov predstavuje podiel spolufinancovania zo štátneho rozpočtu. V tomto prípade sú projekty, v rámci ktorých je možné sa o finančný príspevok uchádzať, zverejnené konkrétnymi výzvami. Napríklad 31. mája 2010 bola zverejnená výzva Podpora ďalšieho vzdelávania v oblasti cestovného ruchu. Celková finančná čiastka vyčlenená na výzvu bola 12 miliónov Eur avšak medzi oprávnených žiadateľov nepatrili mimovládne neziskové organizácie. Preto je získanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie pre neziskové organizácie náročné.

3.2.4. Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe

CEE Trust je nezávislé verejné mimovládne združenie, založené v zmysle zákonov Spojených štátov amerických. Podporuje dlhodobý rozvoj občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií v strednej a východnej Európe, konkrétne v Bulharsku, Českej republike, Maďarsku, Poľsku, Rumunsku, na Slovensku a Slovinsku. Medzi hlavné ciele organizácie patria:

- tvorba silného zázemia pre občiansku spoločnosť pre oblasť právneho, fiškálneho a politického prostredia,
- posilňovanie neziskového sektora prostredníctvom budovania kapacít, advokácie, vnútrosektorovej a medzisektorovej spolupráce a partnerstiev,
- zlepšovanie finančnej udržateľnosti neziskových organizácií.

V roku 2012 sa očakáva alokácia pre všetky krajiny vo výške 75 miliónov amerických dolárov. Finančné prostriedky poskytuje spolu 6 amerických fondov (Atlantic Philanthropies, Charles Stewart Mott Foundation, Ford Foundation, German Marshall Fund of the United States, Open Society Institute, Rockefeller Brothers Fund).

Od roku 2005 získali neziskové organizácie Slovenska spolu 46 grantov. Uchádzať o grant sa môže každá nezisková mimovládna organizácia so svojim vlastným projektom pri rešpektovaní určitých kritérií. Tými sú rešpektovanie cieľov združenia a lokálnych cieľov, identifikácia problému, potreby a príležitosti na zmenu a spôsobu realizácie, jasný cieľ, dôslednosť prepracovania projektu, kapacita organizácie schopná implementovať projekt, realistický a podložený rozpočet, formulovaná jasná vízia a stratégia budúcnosti organizácie.

3.2.5. Nadácia otvorenej spoločnosti

Nadácia otvorenej spoločnosti (ďalej len „NOS“) je súčasťou medzinárodnej siete Sorosových nadácií. V roku 2009 podporili 142 grantových programov a výška finančnej pomoci predstavovala viac ako 2 milióny Eur. Nadácia podporuje:

- aktivity skupín, ktoré sa ocitli na okraji spoločnosti, v ich snahe o aktívne prekonávanie problémov s prihliadnutím na uplatňovanie ľudských práv,
- rozvoj filantropie a mimovládneho sektora,
- presadzovanie princípov dobre spravovanej spoločnosti a transparentnosť verejných procesov,
- vzdelávanie na všetkých úrovniach,
- aktivity ochraňujúce verejné zdravie,
- skvalitňovanie médií,
- medzinárodnú spoluprácu.

NOS podporuje v prevažnej miere menšie projekty vo výške okolo 5 tisíc až 10 tisíc Eur. Uchádzať sa o finančný príspevok je možné na základe predloženia projektu rešpektujúceho programové iniciatívy nadácie.

ZÁVER

Neziskové organizácie sa snažia získavať finančné prostriedky akýmkoľvek spôsobom, pričom tento proces je veľmi zložitý. Musí zahŕňať vo vysokej miere predstavivosť a kreativitu, schopnosť presvedčiť a byť neodbytný a tiež v plnej miere aktívne

komunikovať s partnermi a verejnosťou. Zahŕňa tiež prvky neistoty a musí byť vykonávaný pomocou dôkladne prepracovanej stratégie a taktiky.

Nami analyzované formy financovania, teda zahraničné a medzinárodné fondy majú oproti ostatným spôsobom financovania neziskových organizácií niektoré výhody ale aj nevýhody. Nesporne veľké pozitívum je v tom, že všetky prostriedky týchto fondov a grantových mechanizmov sú určené na čerpanie subjektmi, ktoré potrebujú finančné zdroje na realizáciu nejakého zámeru. Z pochopiteľných príčin sú stanovené podmienky získania finančnej pomoci a výber prebieha formou súťaže. Nevýhodou je podmienenosť poskytnutia do detailov prepracovaného projektu, ktorý spĺňa vopred stanovené podmienky. Tiež je to vyčlenenie niektorých subjektov zo štruktúry oprávnených žiadateľov a teda znemožnenie uchádzať sa o grant.

Zo všetkých dostupných medzinárodných a zahraničných fondov za najvhodnejšie formy financovania pre prípad Slovensko-švajčiarskeho združenia pre rozvoj cestovného ruchu považujeme Švajčiarsky finančný mechanizmus, Finančný mechanizmus Európskej hospodárskej pomoci a Nórsky finančný mechanizmus. Zdroje, ktoré je možné z týchto fondov získať majú spolu hodnotu 125 miliónov Eur a je ich možné čerpať do roku 2014 v prípade finančného mechanizmu EHP a NFM a do roku 2017 v prípade ŠFM. Tieto mechanizmy riešia aj problematiku finančnej náročnosti na vypracovanie projektov uchádzajúcich sa o grant. V prípade ŠFM sú osobitne alokované prostriedky, ktoré je možné použiť na tvorbu projektov a realizáciu potrebných výskumov. Finančný mechanizmus EHP a NFM poskytujú zase možnosť predfinancovania resp. možnosť zálohových platieb.

Veľká perspektíva je tiež v oblasti ešte nepoužitých zdrojov ŠFM, ktorý bol do tejto doby využívaný len minimálne. K 31. decembru 2009, teda za dva a pol roka od začiatku plynutia doby finančnej pomoci bolo spotrebovaných len cca. 0,08 % zdrojov. Tento alarmujúci fakt vyplýva z počiatočnej nedokonalostí ŠFM, vysokej administratívnej a procesnej náročnosti získania zdrojov, ktoré sú už v súčasnej dobe vyriešené.

Veľmi príťažlivým pre neziskové organizácie je aj fond združenia CEE Trust, ktorý pre rok 2012 plánuje poskytnúť tretiemu sektoru v siedmich krajinách strednej a východnej Európy spolu 75 miliónov amerických dolárov.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. HRUBALA, J. 1999. *Law and the Nonprofit Sector in Slovakia*. Bratislava: SPACE – Centrum pre analýzu sociálnej politiky, 1999. ISBN 80-88991-00-5
2. JACOBS, F. A., MARUDAS, N. P. 2006. Excessive, optimal and insufficient fundraising among the Nonprofit Times 100. In: *International Journal of Nonprofit & Voluntary Sector marketing*. roč. 11., 2006, č. 2. ISSN 1465-4520, s. 105-114.
3. KUVÍKOVÁ, H. 2004. *Neziskové organizácie v Európskej únii*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2004. ISBN 80-8055-937-6
4. KUVÍKOVÁ, H. a kol. 2006. *Možnosti rozvoja mimovládnych organizácií v krajinách vyšehradskej skupiny*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2006. ISBN 80-8083-303-6
5. MAJDÚCHOVÁ, H. 2004. *Neziskové organizácie*. Bratislava: Sprint, 2004. ISBN 80-88848-59-8
6. REKTOŘÍK, J. a kol. 2001. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-41-6
7. TINKELMAN, D. 2006. The Decision-Usefulness of Nonprofit Fundraising Ratios: Some Contrary Evidence. In: *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. roč. 21., 2006, č. 4. ISSN 0148-558X, s. 441-462
8. ZAPPALÀ, G., LYONS, M. 2006. Factors associated with fundraising dependency among nonprofit organizations in Australia. In: *Australian Journal of Social Issues*. roč. 41., 2006, č.4. ISSN 01576321, s. 399-417.
9. *Informácia o činnosti Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie za obdobie rokov 2006 – 2010* [online]. 2011. Úrad vlády Slovenskej republiky. [cit. 2011-03-15]. Dostupné na internete:
<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=18191>
10. *Výročná správa o implementácii Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce v Slovenskej republike za rok 2009* [online]. 2010. Úrad vlády Slovenskej republiky. [cit. 2011-03-12]. Dostupné na internete: <http://www.government.gov.sk/data/files/5965.pdf>
11. *Pravidlá implementácie Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórskeho finančného mechanizmu* [online]. 2009. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. [cit. 2011-03-14]. Dostupné na internete:
<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7318>

12. *Memorandum o porozumení pre implementáciu finančného mechanizmu EHP 2009 – 2014 medzi Nórsnym kráľovstvom a Slovenskou republikou* [online]. 2010. [cit. 2011-03-15]. Dostupné na internete: <http://www.eeagrants.sk/data/files/6513.pdf>
13. *Memorandum o porozumení pre implementáciu Nórskeho finančného mechanizmu 2009 – 2014 medzi Nórsnym kráľovstvom a Slovenskou republikou* [online]. 2010. [cit. 2011-03-15]. Dostupné na internete: <http://www.eeagrants.sk/data/files/6514.pdf>
14. *Operačný program vzdelávanie* [online]. 2007. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. [cit. 2011-03-15]. Dostupné na internete: http://www.minedu.sk/data/USERDATA/StrukturalneFondy/ESF/PO2007-13/PDOC/OP_Vzdelavanie_publicacia.pdf
15. Zákon 83/1990 Zb. o združovaní občanov
16. Zákon 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

PRÍLOHY

Príloha 1: Informácie o vzniku a pôsobení Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie

Rada je koordinačným a poradným orgánom vlády SR pre podporu činnosti mimovládnych neziskových organizácií, najmä občianskych združení, nadácií a neinvestičných fondov, združení právnických osôb, združení majetku a zariadení charity a humanity, ktoré vykonávajú všeobecne prospešnú činnosť, najmä v oblasti humanity a charity, starostlivosti o deti, mládež a šport, v oblasti vzdelávania, ochrany ľudských práv, zdravotníctva, kultúry, ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja.

Vláda SR zriadila Radu uznesením č. 738/1999 zo dňa 31. augusta 1999. Personálne obsadenie Rady bolo menené uznesením vlády SR č. 223/2003 z 26. marca 2003 a ďalšími uzneseniami, ktoré riešili zmeny na postoch zástupcov štátnej správy a tiež vo vnútornej organizovanosti tretieho sektora. Vo volebnom období 2006 – 2010 bolo personálne obsadenie Rady schválené uznesením vlády SR č. 536/2007 zo dňa 20. júna 2007.

Členmi Rady boli šesťnásť zástupcovia štátnej správy a dvadsaťjeden zástupcov mimovládnych organizácií. Predsedom Rady bol podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič, podpredsedom bol štátny tajomník Ministerstva financií SR Peter Kažimír. Sekretariát Rady bol organizačne začlenený na Sekciu ľudských práv a menšín Úradu vlády SR a generálna riaditeľka Sekcie Milica Jančulová bola zároveň tajomníčkou Rady.

Zdroj: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, s. 1.

Príloha 2: Prehľad indikatívnych alokácií zo Švajčiarskeho finančného mechanizmu

Prehľad indikatívnych alokácií		
Usmernenia k financovaniu	Indikatívna finančná alokácia na základe zmeny Prílohy 1 (miliónov CHF)	Zmena oproti pôvodne stanoveným finančným alokáciám (miliónov CHF)
1. Bezpečnosť, stabilita a podpora reforiem	20,000	+ 5,000
2. Životné prostredie a infraštruktúra	24,500	-
3. Súkromný sektor	4,000	-
4. Ľudský a sociálny rozvoj	7,500	+ 1,500
5. Osobitné alokácie	9,866	+ 2,216
6. Ešte nepridelené	1,000	- 8,716
Indikatívne alokácie celkom	66,866	

Zdroj: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2010, s. 7

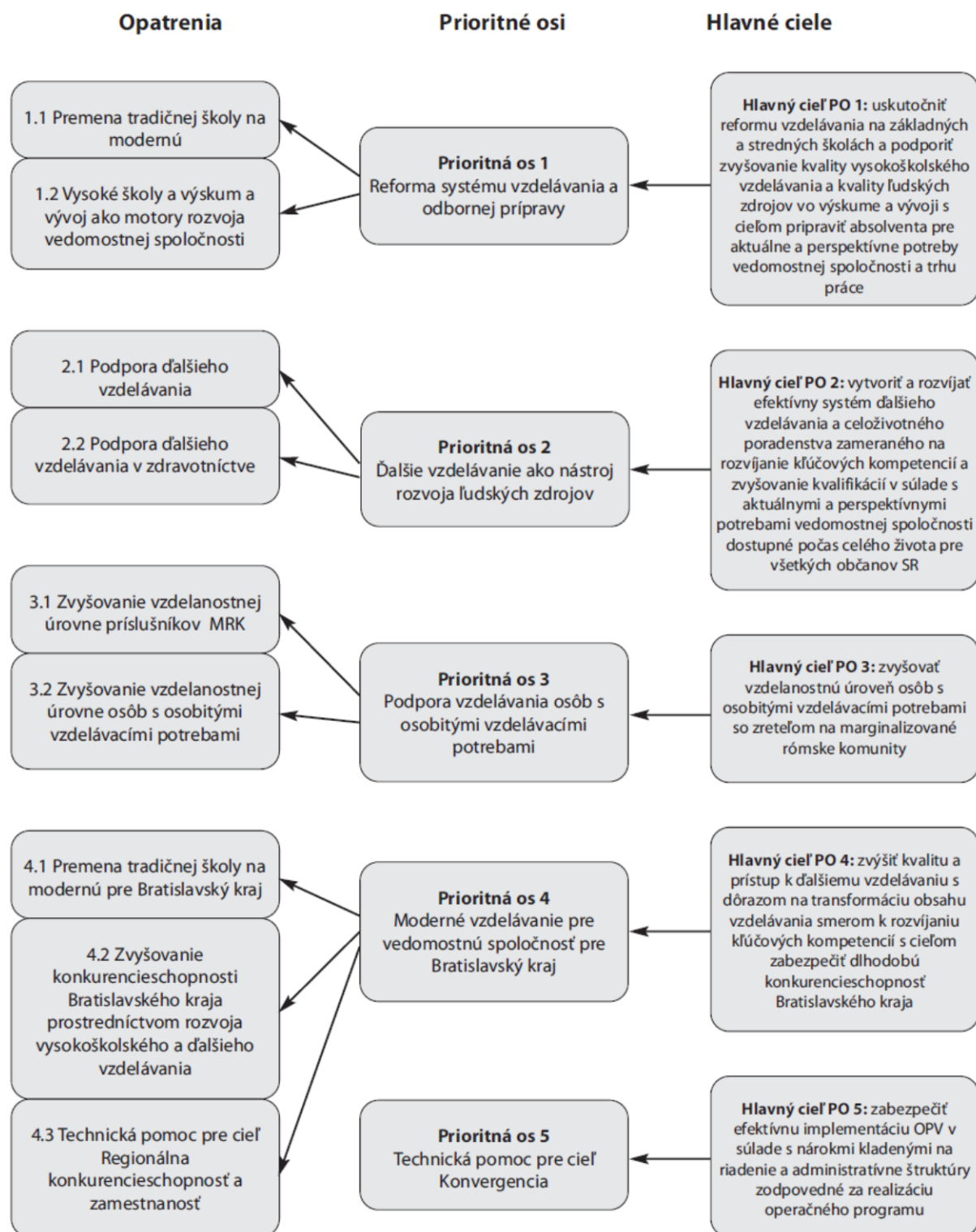
Príloha 3: Alokačná štruktúra Finančného mechanizmu Európskej hospodárskej pomoci a Nórskeho finančného mechanizmu pre Slovenskú republiku.

Slovenská republika	Alokácia	
Programová oblasť	FM EHP	Národné spolufinancovanie¹
Prispôsobenie sa zmene klímy	€ 12,272,000	€ 2,165,647
Finančné prostriedky pre mimovládne organizácie	€ 6,903,000	€ 1,218,176
Ochrana a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva	€ 9,587,500	€ 1,691,912
Štipendiá	€ 1,917,500	€ 338,382
Iné alokácie		
Technická pomoc prijímateľskému štátu	€ 575,250	
Rezerva na neočakávané udalosti	€ 1,917,500	
Rezerva na projekty v rámci finančných mechanizmov na roky 2004 – 2009	€ 1,917,500	
Fond pre bilaterálne vzťahy na národnej úrovni	€ 191,750	
Čistá alokácia (tak, ako je uvedená v článku 3.3 memoranda o porozumení)	€ 35,282,000	€ 5,414,118

Slovenská republika	Alokácia	
Programová oblasť	NFM	Národné spolufinancovanie¹
Zachytávanie a skladovanie uhlíka (CCS)	€ 8,480,000	€ 1,496,471
Zelené" inovácie v priemysle	€ 10,176,000	€ 1,795,765
Globálny fond pre dôstojnú prácu a tripartitný dialóg	€ 424,000	€ 74,824
Cezhraničná spolupráca	€ 8,480,000	€ 1,496,471
Rodovo podmienené násilie	€ 6,360,000	€ 1,222,353
Iné alokácie		
Technická pomoc prijímateľskému štátu	€ 636,000	
Rezerva na neočakávané udalosti	€ 2,120,000	
Rezerva na projekty v rámci finančných mechanizmov na roky 2004 – 2009	€ 2,120,000	
Fond pre bilaterálne vzťahy na národnej úrovni	€ 212,000	
Čistá alokácia (tak, ako je uvedená v článku 3.3 memoranda o porozumení)	€ 39,008,000	€ 5,985,882

Zdroj: *Memoranda o porozumení pre implementáciu NFM a Finančného mechanizmu EHP 2009 – 2014* 2010. Dostupné na internete: <http://www.eeagrants.sk/data/files/6513.pdf>, a <http://www.eeagrants.sk/data/files/6514.pdf>, s. 10

Príloha 4: Prepojenie hlavných cieľov, prioritných osí a opatrení operačného programu
Vzdelávanie Európskeho sociálneho fondu

Zdroj: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, 2007, s. 94